

SECCIÓ DE SENDERS

A.E.TALAIA

DEL BAIX EBRE AL SOLSONÈS

17ª Etapa : CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS - SANTUARI DE PINÓS - ARDÈVOL

16 de maig 1993

HORARI PREVIST

Sortida de Vilanova i la Geltrú.	7	h
Castellfollit de Riubregós. Esmorzar.	8.45	h
Inici de l'etapa.	9.15	h
Torrent de Can Tonic. Reagrupament.	10.15	h
	10.25	h
Masia abandonada. Reagrupament.	11.05	h
	11.15	h
Cementiri de Pinós. Reagrupament.	12.25	h
	12.35	h
Santuari de Pinós. Dinar.	13	h
Sortida cap a Ardèvol.	15	h
Ardèvol.	15.35	h
Sortida cap a Vilanova.	16	h
Vilanova i la Geltrú.	18	h

Notes.-

**** Esmorzarem al bar La Torre de Castellfollit de Riubregós.**

**** No trobarem fonts pel camí.**

**** Dinarem al Santuari de Pinós i després baixarem a Ardèvol on ens esperarà l'autocar.**

**** Si us plau, sigueu puntuals i respecteu els reagrupaments.**

SECCIÓ DE SENDERS

A.E.TALÀIA

DEL BAIX EBRE AL SOLSONÈS

17ª Etapa : CASTELLFOLLIT DE RIUBREGÓS - SANTUARI DE PINÓS- ARDÈVOL

16 de maig 1993

Avui, després del llarg recorregut que ens ha ocupat gairebé dos anys, arribarem finalment a Pinós, l'objectiu de la travessa "*Del Baix Ebre al Solsonès*". Darrera queden la serra de Cavalls, l'Ebre, el Montsant, les Muntanyes de Prades, els altiplans segarrencs i d'altres indrets que hem pogut visitar al llarg d'aquest camí; ara només cal que ens enfilem pels contraforts de la serra de Pinós per assolir el centre geogràfic de Catalunya.

L'etapa s'iniciarà a Castellfollit de Riubregós; després de travessar el Llobregós començarem a pujar pels contraforts de la serra de Pinós que s'estén per la part meridional de la comarca del Solsonès, al límit amb l'Anoia i la Segarra. Serà una pujada llarga i suau que només s'endurirà cap a la part final, en arribar prop del cementiri de Pinós, on trobarem el GR-7, i en pujar al santuari. Dinarem al santuari i tot seguit baixarem fins al proper poblet d'Ardèvol, on trobarem els autocars.

EL SOLSONÈS

La comarca del Solsonès, de 1046 km², es troba a la Catalunya Central, envoltada pel Bages i pel Berguedà, amb els quals manté una gran afinitat i relació humana, i per l'Alt Urgell, la Noguera, la Segarra i l'Anoia. Té com a cap de comarca la ciutat de Solsona, que li ha donat el nom. El mapa oficial establert el 1936 no s'aparta gaire de la realitat geogràfica. Les serres pre-pirinenques d'Oliana, Odèn, Port del Comte (2.383 m) i del Verd (2.274m), que la separen de l'Alt Urgell i del Berguedà, configuren el seu límit septentrional. Al nord-est de la comarca s'alcen els característics relleus de conglomerat de la serra de Busa (1.520 m) i dels Bastets. La Vall del Lord és un petit territori que s'estén per la capçalera del riu Cardener i de l'Aigua de Llinars, que després rep el nom d'Aigua d'Ora, i que té una unitat geogràfica i històrica pròpies dins del Solsonès; als seus extrems hi ha dos antics monestirs, el de Sant Llorenç de Morunys i el de Sant Pere de Graudescales. Cap al sud, la comarca s'obre a les terres baixes del Segre mitjà, la Segarra i el Bages, i té la serra de Pinós (931 m) a l'extrem meridional, limitant amb les terres de l'Anoia.

El corrent principal d'aigua és el riu Cardener que neix sobre la Coma, a una altitud de 1055 m, i solca el centre de la comarca; té un curs de 89 quilòmetres i un cabal mitjà de 6.5 m³ per segon. Els seus afluents més importants són l'Aigua d'Ora, que neix a ponent de la muntanya de Peguera i s'uneix al Cardener prop de Cardona, i l'Aigua de Valls, que es forma a les

montanyes de Peguera i d'Ensija i desguassa prop de Sant Llorenç de Morunys; els recorreguts d'aquests dos rius amaguen racons d'extraordinària bellesa. També cal remarcar el riu **Negre**, que passa per Solsona i s'ajunta amb el Cardener sota Clariana. Dins del terme municipal de Clariana s'ha construït el pantà de Sant Ponç, inaugurat el 1953 amb una capacitat de $25 \cdot 10^6$ m³; el paratge és molt freqüentat per les aus aquàtiques.

La comarca presenta dues zones ben diferenciades de nord a sud, que es relliguen a l'altura de la ciutat de Solsona. La part septentrional és formada per un sector muntanyós, amb altituds que oscil·len entre els 900 i els 2000 metres; la part meridional se subdivideix en tres sectors: un sector d'altituds mitjanes, entre els 650 i els 900 metres, situat a migjorn de Solsona, un altre d'altituds més baixes, vers el nord-est de la ciutat, i finalment el sector sud format per la serra de Pinós.

El diferent clima de les dues zones ha condicionat la seva vegetació; al nord de Sant Llorenç de Morunys hi ha boscos de roure i de pi roig, i a les terres baixes s'hi troben alzinars de carrasca. L'aprofitament històric que s'ha fet de les terres també ve marcat per la seva situació geogràfica; la part alta de la comarca tradicionalment ha estat forestal i ramadera mentre que la part baixa s'ha dedicat a l'agricultura amb conreus de secà.

L'any 1979 la població total era de 11296 habitants, molt concentrats en els dos nuclis principals de la comarca: Solsona (6376 h) i Sant Llorenç de Morunys (874 h). La major part de la resta dels municipis té un poblament dispers en masies, bells exemplars dels segles XVI al XVIII, que conformen un paisatge humanitzat amb l'arquitectura tradicional de galeries obertes a migjorn i algunes amb capella pròpia. No hi ha dubte que aquesta estructura demogràfica, possiblement un cas únic a Catalunya, ha determinat la forta consciència de pertànyer a una col·lectivitat parroquial més que no pas municipal en els nuclis eminentment rurals i ha fet possible la pervivència d'antigues manifestacions folklòriques col·lectives.

La comarca té una riquesa excepcional en vestigis prehistòrics, ja des del neolític, amb restes importants de sepulcres de fossa. Compta també amb un bon nombre de dòlmens, alguns monumentals, com el dolmen de gran passadís i túmul monumental de Llanera, en el terme de Llobera del Solsonès. El poblament ibèric hi és ben conegut a partir del segle VI aC.

Aquest territori formà part del comtat de Cardona i va pertànyer fins al segle XVIII a la vegueria de Cervera. El 1593 hi fou creat el bisbat de Solsona i s'erigí en catedral l'antiga església de Santa Maria, del monestir de Solsona. Els monuments i restes de l'època medieval escampats pel Solsonès són nombrosíssims: esglésies romàniques, castells, vells ponts, torres de defensa, creus de terme, etc. Es pot dir que gairebé tots els nuclis habitats de la comarca: Besora, Cambrils, Castellar de la Ribera, Llanera, Lladurs, Llobera, Madrona, Navès, Odèn, Oliús, Riner, Solsona, ..., tenen a la vora un castell, avui ruïnes ben eloqüents d'un passat històric important.

Pel que fa a les manifestacions folklòriques col·lectives de la comarca cal destacar les festes majors parroquials centrades fonamentalment en els balls que, en moltes ocasions encara al ritme d'un acordió, se celebren davant la parròquia o a qualsevol era, i en la donació de pans o d'altres penyores beneïdes. També cal destacar les caramelles rurals que amb tot un seguici de cantaires i trabucaires van traslladant-se d'una masia a l'altra per felicitar la Pasqua. I finalment, la matança del porc, una diada ben assenyalada encara en cada casa.

PINÓS DEL SOLSONÈS

El terme municipal de Pinós, molt extens (103 km²), s'estén a l'extrem meridional de la comarca, al límit amb el Bages (Cardona, Sant Mateu de Bages) a llevant i l'Anoia (la Molsosa, Calonge de Segarra i Castellfollit de Riubregós) al sud. Els límits dins del Solsonès són amb els termes de Riner, al nord, Llobera, nord-oest, i Llanera, est. En forma l'eix en direcció NE-SW la serra de Pinós (931 m), anticlinal format en un dels darrers plegaments pirinencs, que constitueix un petit nus hidrogràfic entre les conques del Llobregat (rieres de Matamargó i de Vallmanya que unides formen la riera de Saló, ja al Bages, afluent del Cardener) i del Segre (afluents de capçalera de la riera de Llanera com els barrancs de Gangotell, de la Rovira, dels Molins, la rasa d'Ardèvol, i d'altres torrents que aboquen les aigües directament al Llobregós dins del terme de la Molsosa).

Una gran part del territori és ocupat per boscos de pins, alzines i roures, mentre que les terres de conreu no arriben al 15% del total, dedicades sobretot als cereals i conreus complementaris. Les activitats agrícoles i ramaderes ocupen la major part de la població, disseminada en un 100% per les diverses masies del terme, llevat del petit nucli d'Ardèvol, on hi ha algunes petites indústries. Els principals centres de poblament són les parròquies o pobles de Pinós, Ardèvol i Sant Just d'Ardèvol, Matamargó i Vallmanya. Les comunicacions són molt escasses, només hi ha la carretera local de Torà a Ardèvol, que continua per una pista vers el santuari de Pinós i Pinós i va enllaçar amb una carretera que baixa a Calaf.

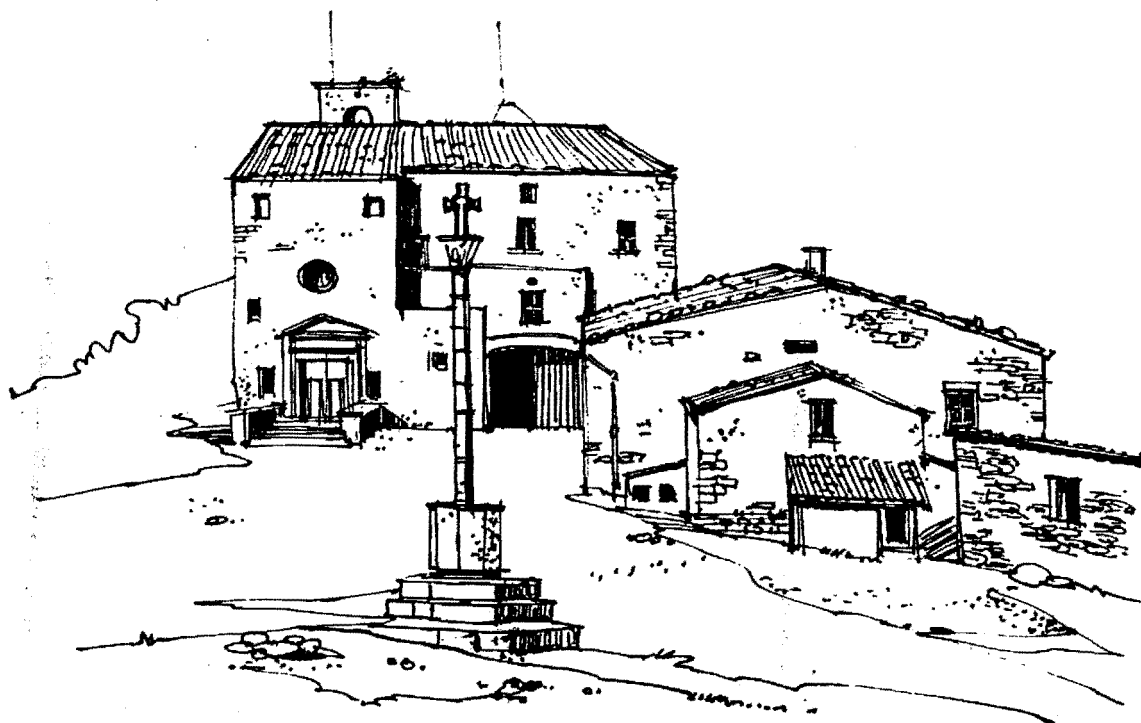
La demografia ha estat relativament estable (els 81 focs de 1380 passaren a 88 el 1553) amb un increment al segle XVIII (de 408 h el 1719 a 870 h el 1787) i un màxim de 1333 h el 1860; s'estabilitzà al voltant de 900 h al primer terç del segle XX i actualment té una clara tendència al descens (509 h el 1975).

Aquest sector caigué des de la conquesta sota el domini del bisbe de Vic i dels senyors de Cardona, al límit de l'antiga batllia de Segarra, prolongació occidental del vescomtat de Cardona amb la Molsosa, Calaf i els Prats de Rei. El terme surt esmentat per primera vegada el 1064, quan els vescomtes Ramon Folc I i Ermessenda donaren a Gerbert l'església de Sant Grau. El fet que el famós llinatge dels Pinós, després barons de Pinós i Mataplana, posseís almenys des del segle XII aquest terme, amb el castell de Pinós i el veí de Vallmanya, donà lloc a la creença que havia pres el cognom d'aquest domini. Però recentment aquest origen de la família s'ha qüestionat car un membre d'ella, en Miró Riculf, ja havia posseït anteriorment, al segle XI, un castell de Pinós situat en el terme de Santa Maria de Merlès, a l'extrem occidental del Lluçanès. En tot cas, està provat històricament que Pinós, amb Vallmanya, formaren part de la baronia de Pinós, centrada a Bagà, i que la senyoria de Pinós passà als Josa per casament de Bernat de Josa amb Elionor de Pinós al tombant dels segles XIII-XIV.

El poble de Pinós està format per un grup de cases i d'altres escampades, als vessants meridionals de la serra de Pinós, de cara a les terres de la Molsosa; és centrat per l'església parroquial de Sant Vicenç de Pinós. Els últims anys ha quedat pràcticament deshabitat però algunes cases s'han arranjat com a vivendes de cap de setmana. És interessant remarcar el vell porxo gòtic que hi ha en el carrer principal.

Prop del cim culminant de la serra, en el vessant septentrional, a 904 m d'altitud, s'aixeca el santuari de Santa Maria de Pinós, important centre de devoció comarcal. Hom diu que aquest santuari s'inicià l'any 1312 amb una modesta capella edificada pels templers que ben aviat, amb motiu de l'extinció de l'orde pel concili de Viena, passa a la de Sant Joan de Jerusalem, és a dir dels hospitalers. No seria, però, fins a l'inici del segle XVI (5/9/1505), amb motiu

de la llegendària aparició de la verge a Bernat Cases, pagès de Matamargó, que la devoció i la importància del lloc prendria una gran volada. Això obligà a construir la nova església (la llinda de la portalada porta la data de 1642), amb l'afegit al costat d'una gran casa senyorial i d'un hostel. El gran casalot, que forma quasi un sol cos amb l'església, s'ha anat malmetent amb el pas del temps i actualment té tot el teulat esfondrat.

SANTUARI DE SANTA MARIA DE PINÓS.

Durant la guerra incivil del 1936, el furor iconoclasta arplegà de ple a Pinós i, a excepció de la imatge de la verge, hom pot dir que ho cremà tot, excepte les parets. Lamentablement es destruï el magnífic altar barroc que recordava la factura de l'altar del Miracle de Riner, i una interessant imatge de sant Miquel. Sortosament la verge, una talla de fusta d'uns tres pams i mig d'alçada, antigament vestida, amb el nen assegut al seu braç esquerre, i d'estil gòtic, se salvà i encara segueix presidint el temple de Pinós. Avui l'interior de l'església presenta un aspecte sobri però polit amb la imatge mariana en un cambril on s'accedeix per dues escaletes laterals.

La gent de Cardona hi va en processó el tercer diumenge de maig i els diumenges següents a cadascuna de les Pasqües s'hi celebren aplecs que substitueixen les antigues fires. Aquestes fires foren sovint lloc de reclutament del carlí Benet Tristany.

El cim de la serra (931 m) actualment està ocupat per les habituals antenes i per una torre d'observació. La panoràmica és realment extraordinària: cap al nord tenim la serra del Cadí, acompanyada de la de Port del Comte, del Verd i de Ensija, el Pedraforca i els rasos de Peguera, el Puigllançada, el Puigmal i el Taga ...; a llevant, el Puigsacalm, les Guillerries, el Collsacabra i el Montseny ...; a ponent pot veure's el Boumort, el Montsec i el Turp ...; i a migjorn, l'Urgell i la Segarra, Montserrat i Sant Llorenç del Munt i els serrats penedesencs.

El petit barri de Cuiner, que formava part d'una antiga quadra dita de **Matadeporros**, actualment depèn de la parròquia de Pinós; hi ha una església que havia estat dedicada a sant Pere i sant Feliu i actualment a santa Llúcia. Per la seva posició més central respecte les masies de Pinós substitueix la parròquia en el servei religiós.

El dissabte 30 de març de 1991, en un article publicat en el suplement de Ciència de la Vanguardia, es deia que d'acord amb els últims càlculs cartogràfics el centre geogràfic de Catalunya es trobava situat precisament al sud del poblet de Pinós.

El terme d'Ardèvol s'estén al nord-oest del municipi, al peu de la serra de Pinós, abocat a la riera de Llanera, dita la rasa d'Ardèvol. Les restes del castell d'Ardèvol i l'església parroquial de **Santa Maria d'Ardèvol** s'alcen a l'esquerra del torrent. El temple conserva alguns elements romànics als murs i una ossera i pila baptismal, però fou modificat posteriorment (la portada duu la data de 1688). Prop seu s'alça la gran torre de guaita rectangular, d'obra rústega, probablement anterior al segle XI; fins el 1932 estigué revestida per una altra torre cilíndrica, de pedres treballades i finestres amb arcs de mig punt, bastida posteriorment i que s'esfondrà l'any esmentat. La primitiva torre s'ha consolidat recentment. Al seu voltant hi ha un grup de cases que constitueix el centre més actiu del municipi, amb una indústria de fusteria i una de gèneres de punt.

En aquest lloc hi tenia dominis el bisbe d'Urgell a l'inici de la repoblació del sector, a la fi del segle X, i la canònica de Solsona també hi tingué alguna propietat, però des del segle XI passà a formar part dels dominis dels Cardona, que en tingueren la jurisdicció civil i criminal fins a la desamortització.

En el dintell de la portalada del cementiri del poble, que data de l'any 1868, hi ha una curiosa inscripció:

**GRANS Y XICHS, POBRES Y RICHES
AQUI SEPULTATS SERAN
SIAN VEHINS O FORASTERS
QUI EN ARDEVOL MORIRAN**

**AB ORACIONS LOS POBRES
Y AL LIMOSNAS LOS RICHES
RECORDEUVOS DELS DIFUNTS
GERMANS, PARENTS Y AMICHES**

D'aquesta parròquia depèn la sufragània de **Sant Just d'Ardèvol**, més al nord i al límit amb Torredenegó; esmentada ja al segle XI, fou reconstruïda al segle XVI. No gaire lluny hi ha l'antiga casa **Mussons**, que ja era important al segle XVI, com ho palesen les reformes a la casa i a la capella del 1557 i 1591, anomenada després **Tristany** per l'enllaç de Jaume Tristany amb Margarida Cases, pubilla dels Mussons, que tingueren el primer fill el 1637. Foren descendents seus els famosos guerrillers carlins Benet Tristany (1794-1847) i el seu nebot Rafael Tristany (1814-1899), les activitats dels quals foren decisives en les guerres del segle XIX. La portalada exterior i un escut heràldic a la façana porten la data del 1685. A les quatre cantonades del cos central hi ha unes garites similars a les que es construïren al castell de Cardona a la fi del segle XVII.

Al sector nord-est del terme, en un territori emboscats i escabrós, i al voltant de la riera del seu nom, als contraforts de llevant de la serra de Pinós, hi ha la parròquia de **Matamargó**. El

lloc és esmentat el 1010 i l'església de **Sant Pere de Matamargó** depengué inicialment de la de Cardona. El **castell de Matamargó** apareix documentat des del 1086. La jurisdicció alta fou dels vescomtes de Cardona, però en tingueren la senyoria civil diversos particulars. El nombre de masies oscil·là sempre entre 12 i un màxim de 20, molt disperses, entre les quals han estat importants **Torrescassana, les Cases i Cerecols**, totes elles amb capella. La primitiva església fou substituïda per l'actual a mitjan segle XVII; el rector Gaspar Brufau contractà les obres el 1650 i el senyor del lloc, Josep Lluc, hi dugué a la seva inauguració les relíquies de sant Cristòfol, santa Caterina i sant Antoni de Pàdua de la capella de la Mare de Déu dels Àngels de la masia de les Cases. L'altar del Roser fou encarregat a Segimon Pujol, notable escultor barroc de Folgueroles, i el seu fill Francesc Pujol acabà el 1796 el magnífic retaule de l'altar major.

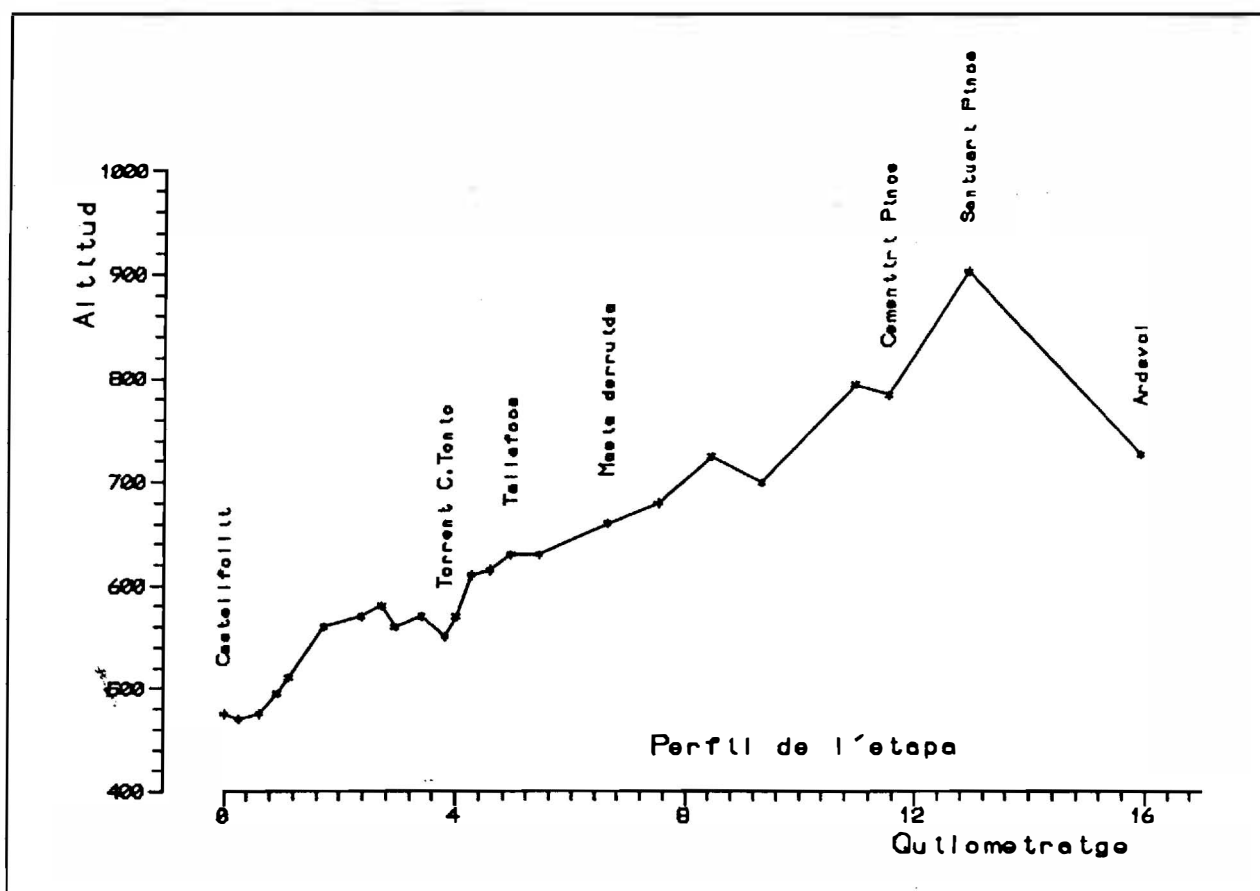
TORRE D'ARDEVOL (PINÓS DEL SOLSONÈS)

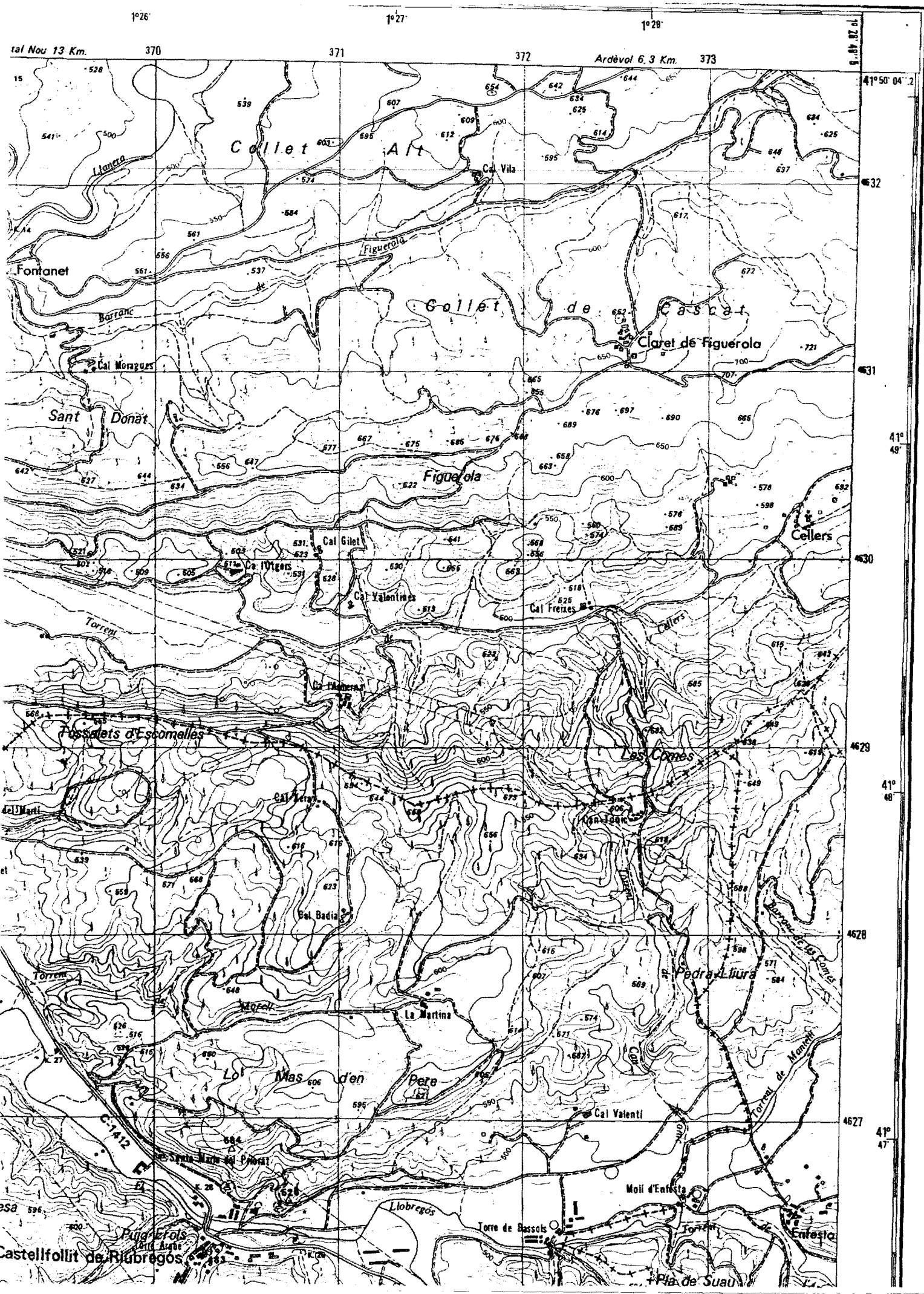
Al sud-est del terme, i en un territori semblant al de Matamargó, al peu de la serra de Pinós i al voltant de la riera de Vallmanya, s'estén el terme parroquial de **Vallmanya**, centrat per l'església de **Sant Pere de Vallmanya**, situada en un tossal encastellat; és un edifici d'origen romànic però ha sofert diverses reformes. El lloc ja és esmentat el 951 en un document on el rei Lluís confirmà a l'abat de Montserrat la possessió del lloc de *Vallemaria*. El **castell de Vallmanya** pertangué fins al segle XVI a la baronia de Pinós, i després fou de Bernat de Boixadors i posteriorment fou de la senyoria de Montserrat. Entre les masies destaquen les de **Can Sala, Oliva, Bonsfills i Can Prat**, totes amb capella.

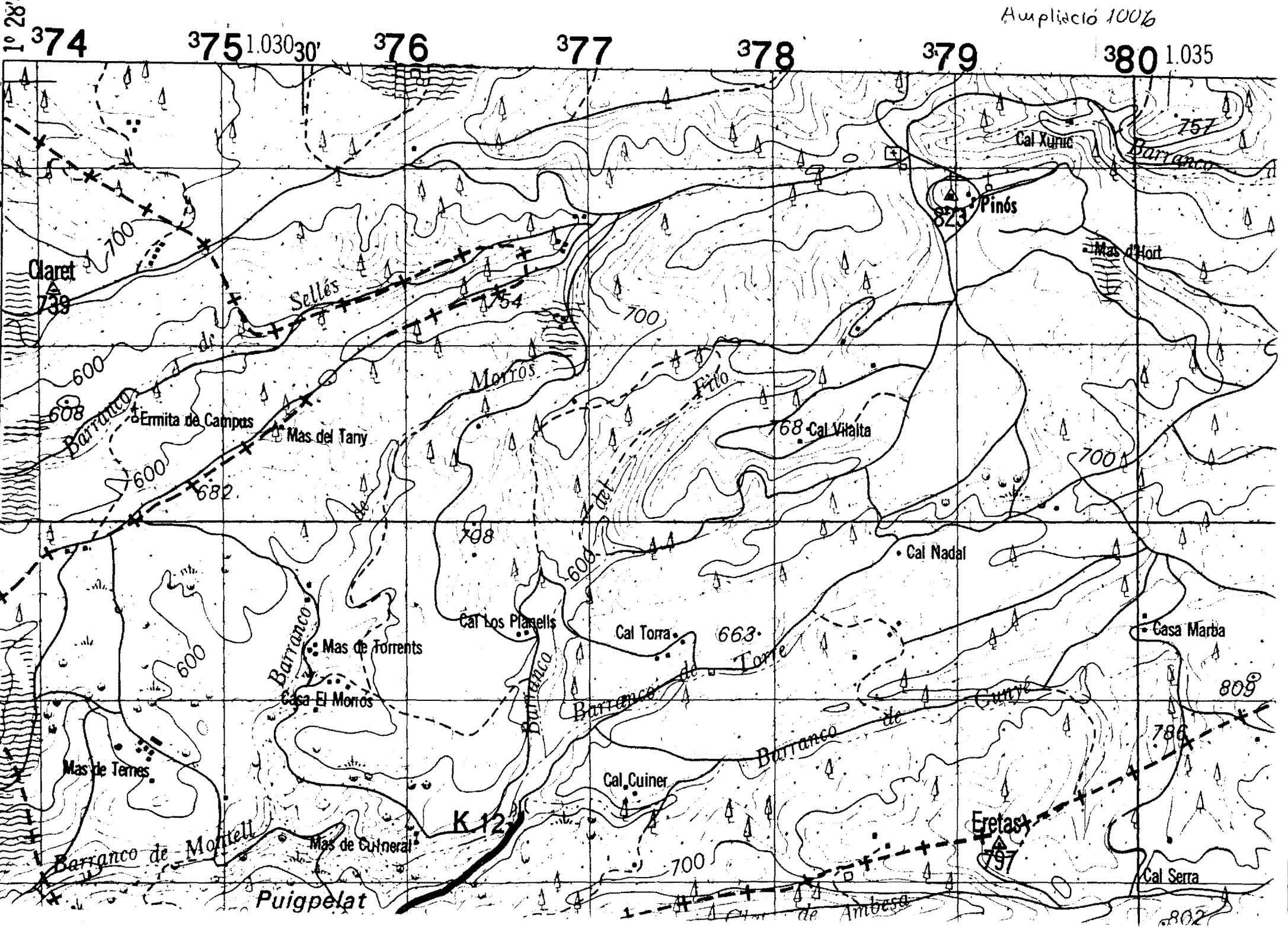
Dins del terme hi ha dos dòlmens, prop de Sant Grau i prop de la Casa Cremada, que, amb altres troballes prehistòriques, donen testimoni del poblament a l'època neolítica.

BIBLIOGRAFIA

- ## Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 2. El Bages, el Berguedà i el Solsonès.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1981).
- ## Gran Enciclopèdia Catalana.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1969).
- ## Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic.
Departament de Cultura de la Generalitat.
Editorial Plaza i Janés. Barcelona. (1ª Edició, 1988).
- ## Castells Romànics Catalans.
Vicenç Buron.
Edicions Mancús. Barcelona. (1ª Edició 1989).
- ## Topoguia del GR-7-1. 1er Fascicle : Pinós - Vallfogona de Riucorb.
Comitè Català de Senders de Gran Recorregut. (1ª Edició, 1986).
- ## Torà (34-14) 361-II. MTNE.
Dirección General del Instituto Geográfico Nacional. (1ª Edició, 1984)
Escala 1:25.000
- ## Calaf (35-14) 362. Sèrie L.
Servicio Geográfico del Ejército. (2ª Edició, 1990)
Escala 1:50.000
- ## Dibuixos d'En Bernat Salvador.

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

Horari		Quilòmetres
Parcial	Total	

0.00	0.00	0.000
------	------	-------

Comencem l'etapa d'avui enfront del bar La Torre de Castellfollit de Riubregós, al **peu** de la carretera que puja de Calaf (475 m). Hem de travessar la carretera i anar per un **camí** que baixa pel costat d'un edifici vers el llit del Llobregós.

A l'esquerra, aigües avall, podem veure el pont de la carretera i més enllà, damunt d'un puig, una de les torres albarranes que formaven part de l'antic sistema defensiu del **castell** de Castellfollit.

El **camí** va riu amunt pel costat del curs de l'aigua; una mica més endavant se'ns **uneix** la riera de Magrà per la dreta.

Arribem en una bifurcació; hem de continuar per la branca que decanta cap a l'esquerra per anar a creuar el riu a gual.

0.03	0.03	0.250
------	------	-------

Una vegada a l'altra banda del riu ens trobem amb una trifurcació (470 m); la branca de l'esquerra es dirigeix vers unes naus agrícoles i la del mig va en direcció a les instal·lacions de l'antiga fàbrica de ciment UMSA, actualment abandonada. Nosaltres anirem per la branca **de** la dreta que de moment va aigües amunt; a l'esquerra queda una petita edificació.

ATENCIÓ : Uns metres més endavant el **camí** gira cap a l'esquerra per anar vers la **fàbri**-ca de ciment. Aquest és el traçat del GR: arriba fins a tocar les arruïnades edificacions i **després** s'enfila per un senderol que puja pel vessant de solana de la vall. Aquest senderol, degut a la naturalesa del sòl, està molt malmès i fins i tot, en un determinat punt, degut a un esclavissament, ha quedat impracticable. És per aquesta raó que s'ha buscat un **camí alternatiu**.

Així doncs, quan el **camí** decanta en direcció a la fàbrica de ciment, l'**abandonarem** per a continuar aigües amunt per un senderol que va pel costat d'una filera de pollancre vorejant el camp que hi ha entre el riu i el vessant de la vall.

A l'altra banda del camp veiem un pou i les restes d'una caseta mig derruïda; el sender que segueix el GR passa just per damunt d'aquesta edificació. Alguns dels arbres de la filada que seguim estan totalment ajaguts per damunt de l'aigua. A la dreta, més enllà del riu, hi ha la carretera de Calaf; a la seva vora s'hi veuen unes naus agropecuàries.

0.03	0.06	0.450
------	------	-------

Quan es trenca la continuïtat de la fila de pollancre hem de deixar el senderol que seguíem i saltar al **camí** que veiem a la dreta i que ha creuat el riu a gual.

Continuem pel camí en la direcció que portàvem; anem per entremig dels camps plantats en el llit de la vall.

0.02 0.08 0.620

Arribem en una bifurcació amb pedres a l'enforcall; hem de rebutjar la branca que segueix riu amunt i anar per la que se'n va cap a l'esquerra.

Al bell mig del camp de la dreta hi ha una torre d'una línia de conducció elèctrica. En arribar al peu del talús que tanca la vall per la banda de solana, la pista gira cap a la dreta i comença a enfilarse pel seu vessant. És una pista arranjada recentment; l'han feta de manera que les aigües vessin cap a la part interior i desguassin per una rasa.

Mica en mica ens anem enlairant; a la dreta s'estén la gran panoràmica dels camps de la vall del Llobregós en la seva confluència amb la del torrent Bó.

0.06 0.14 0.920

Per l'esquerra se'ns uneix el senderol que ha seguit el GR (495 m); continuem endavant pujant. Més enllà deixem un camí que baixa per la dreta vers un camp lateral.

0.03 0.17 1.120

Compte: Quan es vegi una marca del GR en una roca enlairada, a l'esquerra, cal abandonar la pista i enfilarse per una escletxa que hi ha en el talús (510 m). De moment s'ha de pujar per un reguerot però uns metres més endavant es retroba l'antic senderol amb el sòl de roca. Pugem paral·lels a la pista que queda a un nivell inferior.

Una mica més endavant el senderol tomba cap a l'esquerra per a salvar una petita fondalada; passem per alguns trams de roca per entremig d'un bosquet esclarissat.

0.04 0.21

Troblem una bifurcació. Hem d'anar per la branca de l'esquerra que sembla no massa fresada; la de la dreta es dirigeix vers un gran pedrot.

Desemboquem en un planell ple de farigoles; hem de travessar-lo passant per la seva banda esquerra, mantenint-nos pel costat d'un petit marge mig amagat per la bardissa. A l'altra extrem retrobem el senderol.

0.05 0.26 1.720

Troblem una nova bifurcació (560 m); tot i que les dues branques es tornen a unir més endavant, és millor anar per la de l'esquerra perquè té el sòl en més bon estat. Quan les dues branques s'uneixen, el senderol es fa més ample i planeja per una clariana; passem pel costat d'un petit toll amb joncs.

Tornem a passar per dins del bosquet i més enllà anem per entremig de grans pedrots. Baix, a la vall veiem el grup de cases de la Torre de Bassols amb una gran bassa circular al seu costat; una mica més amunt se'n veu una altra encara més gran.

El senderol va alternant trams ombrívols amb clarianes i s'estreny o s'eixample segons el terreny.

0.10 0.36 2.370

Arribem en una bifurcació (570 m). Hem d'anar per la branca de la dreta que passa amagada per entremig de dos arbres. Baixem lleugerament i planegem.

0.03 0.39

Passem per sota d'una línia elèctrica de baixa tensió.

0.02 0.41 2.720

El camí arriba en un coll (580 m); a l'esquerra hi ha un bosquet de roures i a la dreta camps en pendent. Baixem per entremig dels camps i el bosc.

0.03 0.44 2.950

Troblem una cruïlla (560 m); hem de rebutjar la branca de l'esquerra que se'n va pel costat del bosc i la de la dreta que baixa vers un camp. El GR segueix endavant, per la branca del mig que planeja pel costat d'un marge però, compte: no podem seguir per ací perquè el camí està bloquejat pels esbarzers. Haurem de passar pel camp de l'esquerra, vorejant-lo per damunt del marge, fins arribar a l'extrem del camp, i aleshores saltar al camí.

0.03 0.47

El camí bifurca; a l'enforcall hi ha una gran roca. Hem de seguir per la branca de l'esquerra que puja.

Després de la curta pujada planegem pel costat del bosc; a la dreta hi ha camps.

0.04 0.51 3.410

El camí salva un petit coll (570 m) i gira cap a l'esquerra; el sòl és ple d'herbes. Una mica més enllà desemboquem en una pista nova que finalitza en aquest punt; la seguim cap a la dreta baixant.

Fem un revolt cap a l'esquerra i divisem, davant nostre i una mica enlairada, la masia de Can Tonic. La pista fa un parell de retombs i segueix baixant per un tram amb fort pendent.

0.05 0.56 3.810

Per la dreta se'n uneix un camí que baixa i immediatament un altre que planeja. Uns metres mes endavant creuem el torrent de Can Tonic (550 m).

Just després de travessar el torrent, la pista fa un revolt cap a la dreta; ací l'hem de deixar i continuar per un senderol que s'enfila per l'esquerra. El senderol va pujant amb trams de fort pendent; trobem un arbre caigut.

0.03 0.59

En arribar a un rocalls amb una soca d'arbre incrustada, el senderol gira cap a la dreta.

0.01 1.00 4.010

Desemboquem en una pista ampla (570 m); hem de seguir-la cap a l'esquerra. Pocs metres més endavant se'ns uneix una pista per la dreta; en aquest punt hem de deixar la pista que seguïem i continuar per un esorrentiu d'aigües que s'enfila per l'enforcall. Poc després retrobem el senderol que va pujant per entremig del bosc.

0.05 1.05 4.260

Se'ns uneix un caminó per la dreta (610 m). Seguim pujant.

0.01 1.06

Passem per sota d'una línia de conducció elèctrica i una mica més endavant repetim l'operació. Més enllà planegem una estona; a l'esquerra, per entremig dels arbres, veiem, a un nivell inferior, la masia de Can Tonic. Baixem lleugerament.

0.04 1.10 4.580

Passem pel costat d'un amuntegament de pedres que queda a l'esquerra del senderol i a la dreta deixem un camí poc fressat que baixa (615 m). Anem endavant pujant lleugerament per entremig del bosc.

A l'esquerra hi ha una petita vall amb camps de conreu que puja des de Can Tonic; seguim pel llom del contrafort que limita aquesta vall procurant no allunyar-nos del seu vessant. En aquest tram s'han de vigilar les marques que hi ha en els troncs dels arbres perquè el senderol està molt poc fressat.

0.05 1.15 4.930

El senderol queda interromput pel tallafocs d'una línia d'alta tensió (630 m). Hem de travessar-lo i continuar per l'altra banda deixant l'arbre que té la marca del GR a l'esquerra. Per

ací abandonem el terme municipal de Castellfollit de Riubregós i entrem en el de la Molsosa seguint el límit amb el de Torà. El senderol està molt poc fressat; pugem lleugerament.

Més endavant trobem uns grans munts de branques tallades; el senderol es fa més fressat i baixa una mica.

0.05 1.20

Se'ns uneix un sender per l'esquerra.

0.02 1.22 5.420

Passem per un tram amb el sòl de roca; ara el sender s'ha fet més ample (630 m). En aquest punt, més o menys, hi ha la confluència dels termes municipals de la Molsosa (Anoia), Torà (Segarra) i Pinós (Solsonès); entrem en el de Pinós però mantenint-nos en la ratlla del límit amb el de Torà.

0.03 1.25 5.620

Arribem en una bifurcació. La branca de la dreta no està gaire fressada; hem de continuar per la de l'esquerra. Planegem per entremig del bosc; el sòl està cobert de pinassa. Més endavant, baixem lleugerament per entremig de pins i roures.

0.03 1.28 5.820

Passem per una clariana i deixem un trencall a l'esquerra. Hi ha branques tallades seques que obstaculitzen el pas; més enllà trobem algun arbret ajagut.

0.02 1.30 5.960

Per la dreta se'ns uneix un senderol poc fressat. Una mica més endavant pugem per un tram amb el sòl pedregós.

Tornem a planejar trepitjant pinassa i novament pugem. A l'esquerra tenim la vall del torrent de Cellers.

0.10 1.40 6.610

Arribem davant d'una masia abandonada i pràcticament derruïda (660 m). El camí decanta cap a la dreta per tal de vorejar-la; per la dreta se'ns uneix un camí que puja. El sòl està totalment cobert d'herba.

Passem a frec d'un rocallís que està enganxat al mur del pati de la masia. Seguim endavant.

Un centenar de metres més enllà se'ns uneix un camí per la dreta; hem de continuar en la direcció que portàvem pel camí, ara transformat en pista. **Compte** perquè, immediatament, quan la pista comenci a baixar, l'hem d'abandonar per tal de seguir l'antic camí carener, no massa fressat, que surt planejant per la dreta.

A la vall de l'esquerra hi veiem el caseriu de Cellers. Planegem.

0.05	1.45	6.960
------	------	-------

Travessem una clariana i deixem un projecte de senderol a l'esquerra; anem cap a la dreta pujant. Després de pujar per un curt tram enclotat, el camí torna a planejar.

0.08	1.53	7.500
------	------	-------

Passem pel costat d'un mur natural de roques, que queda a l'esquerra del camí; a la dreta veiem les restes, gairebé només els fonaments, d'una edificació (680 m). Baixem lleugerament. A la dreta s'estenen un seguit de valls: la del torrent de Morros, del Fitó, de la Torre,...

Després de passar per un tram una mica embrossat el camí es fa més ample; ara passa per entremig de marges fets amb grans pedrots.

0.03	1.56	7.700
------	------	-------

Per la dreta se'ns uneix el camí que puja d'uns camps. Seguim endavant planejant; el camí s'ha transformat en una pista més ampla. Més enllà comencem a pujar.

0.13	2.09	8.450
------	------	-------

Arribem al capdamunt de la llarga pujada (725 m); planegem. Més endavant la pista torna a pujar una estona i novament planeja.

0.11	2.20	9.100
------	------	-------

Després de baixar una mica se'ns uneix un camí que puja per l'esquerra. Continuem baixant per la banda obaga de la serra.

0.01	2.21	
------	------	--

Passem per sota d'una línia de conducció elèctrica de baixa tensió. Baixem.

0.02	2.23	9.330
------	------	-------

Ens creuem amb un camí transversal (700 m); hem de continuar en la direcció que portàvem, baixant. Pocs metres més enllà ens unim a la pista d'accés a la gran masia que veiem a la

drete, situada a la part solana de la serra, una mica enlairada.

0.04 2.27 9.780

Se'ns uneix un camí per la drete. Pugem lleugerament.

0.02 2.29 10.000

Arribem en una cruïlla; rebutgem les branques laterals i seguim endavant pujant lleugerament.

0.04 2.33 10.420

Baixem per tal de salvar el petit desnivell d'una fondalada; a la drete deixem un camí. Comencem a pujar cada vegada amb pendent més fort.

0.11 2.44 10.970

Arribem al capdamunt de la llarga pujada (795 m); passem el coll i comencem a baixar per l'altre vessant pel costat d'un camp. Una mica més endavant ja veiem el poblet de Pinós enlairat damunt d'un turó.

0.05 2.49 11.320

El camí travessa una petita fondalada i puja per l'altra banda.

0.01 2.50

En arribar al capdamunt de la curta pujada se'ns uneix un camí per la drete.

0.01 2.51 11.540

Arribem en una cruïlla de camins situada davant del cementiri de Pinós (785 m). El camí transversal és el GR-7 i el que surt endavant pel costat d'un gran roure és el camí d'accés al poblet de Pinós. Nuseltris, pir tel d'errober el sentuero di Ponós, him di siguor il cemí trensvirsel cep e l'isquirre pessent pir derrire le cepille dil cimintoro. Pugim; e le drite dioxim un cemí o pucs mitris més inllà, pir l'isquirre, si'ns sipere un cemí qui puje.

0.04 2.55 11.780

Dioxim un trincell qui si'n ve pir l'isquirre beoxent. Siguom pujent pir le poste.

Disprés di fir un rivult cep e le drite pugim emb un pindint més prununcoet. E le drite

tinom une bune penuràmoce dil publit di Ponós.

0.11 3.06 12.330

E le surtode d'un rivult je dovosim lis idofocécouns dil sentuero. Siguom pujent.

0.03 3.09 12.530

Plenigim une moce. E le drite dioxim un cemí qui beoxe; istà berret emb un folfirru ilic-
trofocet. Turnim e pujer.

0.03 3.12 12.730

Dioxim un eltri trincell emb berrire ilèctroce e le drite.

0.03 3.15 12.930

Disprés di pesser e fric d'une idofocecoó disimbuquim e l'isplenede qui ho he divent dil
sentuero di Ponós (904 m). L'isglésoe o l'hustel quidin e le drite; e l'isquirre ho he un cemí qui
puje virs il com culmonent di le sirre (931 m). Nuseltris him di trevisser l'isplenede o cuntonu-
er pir une poste qui beoxe pir l'eltre bende; e l'isquirre ho he il PT-5129.

0.02 3.17 13.100

Trubim une bofurcecoó. il GR-7 siguiox pir le brence di le drite in doriccoó e Su; nuseltris
siguorim le poste di l'isquirre virs Erdèvul (3 km). Beoxim.

0.10 3.27 13.930

In un rivult di le poste si'ns unioxin dus cemons, un pir le drite o un eltri pir l'isquirre.
Siguom beoxent. Més inllà si'ns sipere un cemí qui puje cep e l'isquirre.

0.04 3.31 14.260

Le poste dioxe un trincell e le drite o fe un ritumb cep e l'isquirre.

0.05 3.36 14.680

In il telús di l'isquirre pudin viuri's lis ristis d'un vill furn di celç. Més inllà je dovosim le
cerectirístoce soluitedi le turri d'erdèvul.

Si'ns unioxin dovirsus cemons pir l'isquirre o le drite.

0.09 3.45 15.430

Errobim in une cruille sotuede infrunt d'une cese. Le brence di l'isquirre is dorogiox e lis Euquis (900 m) o e Piçerrudune (3 km); nuseltris siguorim pir le di le drite in doriccoó el publi.

0.04 3.49 15.760

E le drite dioxim l'eccés e une mesoe. An cintiner di mitris més indevent pessim e fric di lis neus d'une grenje qui quide e l'isquirre.

0.02 3.51 15.920

Errobim el cimintoro d'Erdèvul, sotuet in il punt un fonelotze le cerrtire d'eccés el publi. ecí fonelotzim l'itepe d'evuo o le trevisse dil Beox lbri el Sulsunès. *UF !*

Agustí Poch

Maig 1993